

Motion till riksdagen 2013/14:Ub409

av Mats Pertoft och Jabar Amin (MP)

Fritt skolval

Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att särskilda förutsättningar för alternativa och icke utveckla vinstutdelande friskolor.

Motivering

Friskolereformen var tänkt som en stor valfrihetsreform, men hur blev verkligheten? Nu är vi kanske på väg att få en innehållsmässigt mer centralstyrd skola än vi haft sedan 1950-talets enhetsskola. En av de viktigaste uppgifterna för en kommande uppgradering av det svenska friskolesystemet måste vara att säkerställa utrymmet för pedagogiska alternativ. Utan alternativ, ingen valfrihet.

Den första friskolepropositionen 1982 handlade om ”fristående skolor med alternativ pedagogik”. Sedan dess har skolverksamhet blivit en alltmer fri marknad samtidigt som vi fått se en allt hårdare statligt styrd pedagogisk likriktning. Den kreativa pedagogiska friheten riskerar att klämmas sönder mellan staten och kapitalet.

På skolområdet försvåras den enskildes val av att man ofta inte fullt ut kan bedöma utbildningens värde förrän man har genomgått den, då det är för sent att ångra sig. Därför blir det den övergripande beställarens, statens, uppgift att ställa sådana krav att eleverna och föräldrarna kan lita på att alla ”produkter” på skolmarknaden håller en god standard. Ju vildvuxnare skolmarknaden blivit, desto hårdare statlig styrning. Också den nu aktuella debatten om vinst i välfärden verkar landa i ännu striktare statlig styrning.

Detta drabbar kreativiteten inom hela skolväsendet. Under den senaste tidens debatt har det kommit rikliga vittnesbörd om hur lärarna dignar under statliga regelverk, byråkrati och inte minst ständiga centrala prov. Allra hårdast drabbas idéburna skolor, och skolor och lärare som vill arbeta med alter-

Fel! Okänt namn på

nativ pedagogik. De statliga anvisningarna och regelsystemet bygger på föreställningen att det i huvudsak finns ett ”rätt” sätt att bedriva undervisning på, och de skall alla i princip rätta och packa sig efter.

Det måste finnas ett utrymme i det svenska skolväsendet också för skolor som inte är vinstdrivande, som sätter elevernas utveckling först, och som bygger på kreativ mångfald, inte statligt styrd likriktning av det pedagogiska innehållet. För att denna utveckling skall vara möjlig måste framför allt tre frågeställningar tillgodoses:

1. Juridiska och ekonomiska förutsättningar för icke vinstutdelande friskolor

Frågan om de ekonomiska förutsättningarna för att starta en idéburen skola, och den ekonomiska uthålligheten, behöver ses över. En idéburen verksamhet, som kanske startas av en grupp föräldrar och/eller lärare har svårt att få fram ett nödvändigt kapital. Om kapitalkraven skärps ökar risken att de små idéburna aktörerna slås ut. Här behövs utredningar och framtagande av förslag till lösningar som innefattar statliga lån och/eller lånegarantier med mera.

2. Det pedagogiska frirummet

Det behövs i Sverige, efter norskt föredöme, att de etablerade alternativa pedagogikerna som Waldorf, Montessori och Freinet får möjlighet att utarbeta egna läroplaner som, efter statligt godkännande, får ställning som nationella läroplaner. Detta måste naturligtvis gälla generellt även för andra alternativa pedagogiker som kan tänkas utvecklas i framtiden och som blir godkända av Skolverket. Den offentliga tillsynen och förekommande nationella prov bör utföras utifrån dessa läroplaner och ta hänsyn till om skolorna är icke vinstdrivande.

3. Lärarutbildning och lärarbehörighet

Skolor med alternativ pedagogik behöver behöriga lärare. Därför behövs det alternativpedagogiska förskolläraryrket och lärarutbildningar som är offentligt finansierade och behörighetsgivande. Det kan vara fråga om separata lärarutbildningar, eller varianter på den allmänna lärarutbildningen, beroende av olika skolors behov.

Stockholm den 2 oktober 2013

Mats Pertoft (MP)

Jabar Amin (MP)